

תפ (באר שבע) 8027-02-21 - מדינת ישראל נ' סלים אבו מדיגם

בית משפט השלום בבאר שבע

ת"פ 8027-02-21 מדינת ישראל נ' אבו מדיגם
תיק חיצוני:
לפני כבוד השופט איתן אמנו

מאשימה מדינת ישראל
נגד ע"י עו"ד שי אמור

נאשם סלים אבו מדיגם
ע"י עו"ד ברק אומגה

החלטה

1. הנאשם הורשע, על פי הודאתו, במיוחס לו בכתב האישום המתוקן, בביצוע **101 עבירות** לפי סעיף 117(ב1) בצירוף 117(ב2)(3) לחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975 (להלן: "**חוק מע"מ**") **פעל במטרה להביא לכך שאדם אחר יתחמק או ישתמט מתשלום מס שאותו אדם חייב בו, בנסיבות מחמירות ו-15 עבירות** לפי סעיף 117(ב1) לחוק מע"מ, **פעל במטרה להביא לכך שאדם אחר יתחמק או ישתמט מתשלום מס שאותו אדם חייב בו.**
2. על פי הסדר הטיעון שהוצג ביום 19.2.24, המאשימה הגבילה עצמה ל-16 חודשי מאסר בפועל, וההגנה עתרה באופן חופשי, וביחס לרכיבי הענישה הנלווים שהינם מאסר על תנאי, קנס והתחייבות, הותירו לשיקול דעת בית המשפט. ביום 18.7.24, שבו הצדדים והפנו להסדר הנ"ל, ובית המשפט עבר עם הנאשם על כתב האישום תוך שהנאשם הצהיר לפרוטוקול כי הוא מבין עברית ומבין את כתב האישום וכי הוא מודה באשמה, כי הוציא 116 חשבוניות פיקטיביות וסכום המס שנגרע הוא 1.861 מיליון ₪.
3. ביום 8.1.25 גזרתי את דינו של הנאשם והשתתי על הנאשם 14 חודשי מאסר בפועל, וזאת תוך סטייה מתונה ממתחם הענישה משיקולי צדק, תוך התחשבות במצבו הרפואי של הנאשם אשר הוצג לפניי, השיהוי וחלוף הזמן שעבר מאז ביצוע העבירות, תוך שצוין בגזר הדין כי אלמלא מצבו הרפואי של הנאשם ומכלול הנסיבות שפורטו בית המשפט היה גוזר על הנאשם עונש חמור יותר ולתקופת מאסר ממושכת יותר.

ההליך בבית המשפט המחוזי, עפ"ג 34320-02-25

4. ביום 23.3.2025, ובמסגרת ערעור שהוגש על ידי סנגור אחר ושונה מזה אשר ייצג הנאשם בהליך בפניי, הוגשה בקשה להוספת ראייה חדשה, תוך שנטען כי בכוחה של הראייה להוביל לביטול גזר הדין ולמצער לשינויו. במסגרת הבקשה, נטען כי ביום 12.1.2022 מונה בנו של

הנאשם לאפוטרופוס עליו, והמדובר בראיה אשר לא הוצגה בפניו. כן נטען כי בית המשפט לא לקח בחשבון העובדה כי מונה לנאשם אפוטרופוס במסגרת אישור הסדר הטיעון, ולפיכך עתר לקבל את הראיה לתיק, ולמנות מומחה לצורך בחינת כשירותו של הנאשם. כמו כן, צוין כי במסגרת הכרעת הדין לא נכח מתורגמן לשפה הערבית. יצוין כי בו ביום הוגשה בקשה נוספת למתן אורכה להגשת ערעור תוך שצוין כי יש להורות על קבלת הראיה לצורך הגשת ערעור על הכרעת/גזר הדין - כאשר הסעד המבוקש הינו מינוי מומחה רפואי.

5. המאשימה התנגדה לבקשה, תוך שהפנתה לכך שתחילה יוצג הנאשם בבית משפט השלום על ידי סנגור פרטי ולאחר מכן על ידי הסנגוריה הציבורית. עוד נטען כי המסמך אשר צורף, לפיו מונה למבקש אפוטרופוס וכי הינו פסול דין, ניתן ביום 12.1.22 עוד בטרם מתן גזר הדין, ובחלוף כשלוש שנים ממועד ההחלטה. בנוסף, המאשימה הפנתה לסעיף 78 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופוסות וציינה כי "**בית הדין השרעי אינו מוסמך לקבוע כי המבקש הינו פסול דין, וכי הסמכות הבלעדית לקביעה זו נתונה לבית המשפט לענייני משפחה**". בנוסף, נטען כי הנאשם ובאת כוחו ניהלו משא ומתן ארוך עם המאשימה, לצורך גיבוש הסדר הטיעון, ואף נטען כי ההסדר הוסבר לנאשם על ידי בית המשפט תוך שהנאשם הצהיר לפרוטוקול מיום 18.7.24 כי הוא מבין עברית ומבין את עובדות כתב האישום.

בנוסף, נטען על ידי המאשימה כי במסגרת הטיעונים לעונש הוגשו מסמכים אודות מצבו הרפואי של הנאשם, לפיהם הנאשם סובל מסכרת והוכר כבעל 85% נכות. **עוד נטען כי בהחלטת בית הדין השרעי, צוין במפורש כי ההחלטה נתקבלה על סמך תעודה רפואית לפיה המבקש סובל ממחלות כרוניות, ולא נקבע כי המבקש סובל ממחלת נפש או ליקוי שכלי, כנדרש לפי חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופוסות.** בנוסף נטען כי הסמכות הבלעדית לקביעה כי אדם הינו פסול דין הינה לבית המשפט לענייני משפחה.

6. ביום 14.4.2025 הוגש ערעור ביחס לחומרת העונש, במסגרתו **עתר הסנגור להפחתה בעונש המאסר כך שירוצה בדרך של עבודות שירות**, וכן עתר להפחתה ביתר רכיבי הענישה. בנוסף, במסגרת נימוקי הערעור, נטען כי בעת מתן הכרעת הדין לא נכח מתורגמן, זאת על אף שמדברי הנאשם לפרוטוקול ניתן ללמוד כי הנאשם לא הבין את האישומים המיוחסים לו, והכל כמפורט בערעור שהוגש.

7. במסגרת הדיון שהתקיים ביום 23.4.25, בית המשפט המחוזי נתן תוקף של החלטה להסכמות הצדדים כפי שהוצגו, לפיהן הערעור יימחק, והמערער יהיה רשאי להגיש לבית המשפט השלום בקשה ויעלה טענותיו, תוך שעיכוב ביצוע עונש המאסר הוארך עד למתן החלטה בבקשה, ומבלי לקבוע מסמרות.

הבקשה להכיר בנאשם כפסול דין בפני

8. **ביום 18.5.25, הוגשה בקשה להכיר במבקש כפסול דין**, וזאת בהסתמך על החלטת בית הדין השרעי מיום 12.1.2022. במסגרת בקשתו, הפנה הסנגור להוראות סעיף 4 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופוסות - הנוגעות לפעולות משפטיות הנוגעות **לקטין**, תוך שנטען כי הנאשם הסכים להסדר הטיעון שהוצע לו מבלי שהייתה לו היכולת לעשות כן בשל מצבו, ומבלי שהאפוטרופוס שמונה לו נתן הסכמתו לכך. (יובהר כי אין מדובר בהוראת חיקוק מתוך

חוק הכשרות המשפטית הרלוונטית במקרה המונח בפניי, שכן המדובר בבגיר).

9. עוד נטען כי קבלת הראיה מהותית לניהול ההליך, הן בהיבט הפרוצדורלי והן בהיבט המהותי, זאת בשים לב לכך שמדובר בפסול דין אשר הודה במעשים המיוחסים לו מבלי שהבין את השלכות הודייתו, לרבות הסכמתו להסדר. בנסיבות אלו, עתר לקבוע כי המסמך שהוגש בעניינו של הנאשם מאת בית הדין השרעי מהימן, ולפיכך יש להכיר בכך שהנאשם הוא פסול דין. לבקשה צורף העתק ההחלטה מבית הדין השרעי ותרגומה מהשפה הערבית לעברית.

10. **המאשימה** התנגדה לבקשה להכיר בנאשם כפסול דין, תוך שחזרה על טיעונה כמפורט לעיל במסגרת הערעור בבית המשפט המחוזי, תוך שנטען כי תרגום המסמך מבית הדין השרעי מעלה סימני שאלה ביחס לאותנטיות המסמך וכן הפנתה לקשיים באשר לתרגום עצמו. עם זאת, נטען כי אף אם יוצג המסמך המקורי, הרי שהחלטת בית הדין השרעי ניתנה בחוסר סמכות, ובהתבסס **על תעודה רפואית לפיה הנאשם סובל ממחלות כרוניות, ללא כל התייחסות לחוות דעת פסיכיאטרית, כנדרש בסעיפים 8 ו-33(א)(3) בחוק הכשרות והאפוסטרופסות. כמו כן, הפנתה המאשימה לכך שקיים שוני בין הכרזה על אדם כפסול דין בהליך האזרחי לבין ההליך הפלילי, שכן בהליך הפלילי הסמכות לקביעת כשירותו של אדם לעמוד לדין נתונה לבית המשפט ולאחר שנתקבלה חוות דעת מטעם הפסיכיאטר המחוזי.**

11. לטענת המאשימה, גם ביחס לייפוי הכוח שניתן לסנגור, במסגרת ההליך הפלילי, אשר צורף לערעור נטען כי זה נחתם על ידי הנאשם ולא על ידי האפוסטרופוס שמונה, דבר אשר יש בו ללמד על אופן התנהלותו וחוסר תום ליבו של הנאשם. לאור האמור, ובשים לב למועד העלאת הטענה, היותו מיוצג, והעדר צירף המסמכים המקוריים ותעודה רפואית, ומשלא צויין כי הנאשם סובל ממחלת נפש או ליקוי שכלי, נטען כי החלטת בית הדין השרעי ניתנה בהעדר סמכות, וכן חזרה וטענה המאשימה כי בית הדין השרעי נעדר סמכות לקביעה כי אדם הינו פסול דין במסגרת ההליך הפלילי, ולפיכך עתרה לדחות את הבקשה.

12. ב"כ הנאשם בתגובתו, ציין כי איננו יודע למסור פרטים על התנהלות התיק עת היה מיוצג על ידי אחרים, כן הפנה לכך שהחתיים את הנאשם על ייפוי כוח להגשת ערעור וזאת במפגש שיזם אחיינו של הנאשם, תוך שציין כי ביחס לענייני שכר הטרחה ביקש הנאשם כי ייפגש עם בנו, וכאשר נפגשו עם בנו של הנאשם, עלה כי זה מונה כאפוסטרופוס, ולפיכך ביקש מהנאשם להתייצב בשנית ולחתום על ייפוי כוח יחד עם בנו.

13. כן נטען כי הנאשם איננו מבין עברית, ולכן נעזר הסנגור בכל עניין בבנו של הנאשם, תוך שהפנה לכך שלאורך כל ההליך ביקש בית המשפט כי יזמן מתורגמן. כן הפנה לכך שטענת המאשימה לפיה אין לבית הדין השרעי סמכות להורות כי הנאשם הינו פסול דין, לא נתמכה בראיות.

14. במסגרת הדיון שהתקיים ביום 17.7.25, ב"כ הנאשם הפנה לכך כי הוא מונה לייצג הנאשם בחודש 01/25 ונחשף לכך שלנאשם מונה אפוסטרופוס, כן הפנה לכך שלאורך ההליך בית המשפט ביקש נוכחות של מתורגמן. המאשימה מנגד, הפנתה לכך שמדובר במסמך אשר ניתן לפני למעלה משלוש שנים. ביחס לשאלת זימון מתורגמן, הפנתה המאשימה לכך שלאחר

התרשמות בית המשפט כי הנאשם מבין את השפה, הוחלט לוותר על זימון מתורגמן. כן נטען כי במשך כל ההליך לא ליווה את הנאשם אף אדם, וזאת על אף שהתקיימו לא מעט דיונים בתיק, כאשר הנאשם הגיע ודיבר בעצמו, ניהל משא ומתן תוך שבית המשפט בעצמו התרשם מיכולתו של הנאשם להבין את השפה העברית, ואילו רק במסגרת הליך הערעור בנו החל להתלוות אליו. כן הפנתה המאשימה לכך שבמסגרת הדיונים שהתקיימו, הנאשם תמיד ציין כי הוא ממהר לשוב לעבודתו ולפתע טוען כי איננו מסוגל לעבוד.

15. ביחס לשאלת הכשירות, שבה והפנתה המאשימה לקשיים הנוגעים לתרגום המסמך, תוך שב"כ הנאשם ביקש הזדמנות להגיש תרגום נוסף. בנוסף, המאשימה שבה והדגישה כי במסגרת הדיון מיום 18.7.24 הנאשם הצהיר כי הוא מבין את השפה העברית ואת כתב האישום ולכן הודה באשמה. למעלה מכך, הפנתה המאשימה כי גם אם בית הדין השרעי הכריז על הנאשם כפסול דין, הרי שהחלטה ניתנה על בסיס **מחלותיו הכרוניות של הנאשם**, ולא ניתנה כל התייחסות לחוות דעת פסיכיאטרית ולא נקבע כי הנאשם סובל ממחלת נפש או ליקוי שכלי על פי דרישות חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות. כן נטען כי בהליך הפלילי, הקביעה נתונה לבית המשפט ולאחר קבלת חוות דעת מטעם הפסיכיאטר המחוזי.

16. לאחר ששמעתי את טענות הצדדים ולאחר שעמדתי על קשיים שעלו ביחס לתרגום שהוצג, הורתי לב"כ הנאשם להגיש תרגום תקין, ולצרף המסמכים הרפואיים עליהם התבססה החלטת בית הדין השרעי. כמו כן, הורתי לפסיכיאטר המחוזי לערוך חוות דעת לעניין אחריותו הפלילית וכשירותו של הנאשם לעמוד לדין.

17. ביום 10.8.25 הגיש הסנגור תרגום נוסף להחלטת בית הדין השרעי, ואת המסמכים הרפואיים אותם הגיש לבית הדין השרעי במסגרת הבקשה למינוי אפוטרופוס, לרבות המסמכים שהוצגו בבקשה. כמו כן, בין המסמכים נמצא יפוי כוח של בנו של הנאשם אשר מינה את עו"ד אלמדעמה סאלם, להיות בא כוחו בנושא הגשת הבקשה למינוי אפוטרופוס על אביו - הוא הנאשם.

חוות דעת פסיכיאטרית

18. ביום 5.8.25 התקבלה חוות דעת מטעם הפסיכיאטר המחוזי המעלה כי הנאשם התייצב עם בנו לבדיקה, הבדיקה נערכה בשפה הערבית ומעט בשפה העברית, תוך שהתרשמות הפסיכיאטר היא כי **"נראה שמבין עברית אך מבכר להשתמש בערבית"**. לדברי הנאשם בפני הפסיכיאטר **"ניצלו את תמימותו והחתימו אותו על דברים שלא הבין וסיבכו אותו. מסביר שהוא מתקיים מקצבה, אין ברשתו נכנסים [הטעות במקור] ואפשר היה לבדוק שלא הגיוני שהוא העלים מיליונים, כשאין ברשותו שום רכוש"**. התרשמות הפסיכיאטר כי הנאשם לוקה בדכדוך עקב ההליך המשפטי ו**"בשל העובדה שחתם על דברים מבלי שהבין על מה חותם מונה בנו כאפוטרופוס שלו"**.

19. הפסיכיאטר המחוזי ציין בחוות דעתו, כי הנאשם אינו מוכר למערכת הפסיכיאטרית, ואין הוא מתרשם כי הנאשם סובל מהפרעה נפשית מעבר לדכדוך הנובע ממצבו המשפטי ואין בהפרעה זו כדי להשפיע על יכולת השיפוט של הנאשם, בנוסף לא התרשם מירידה קוגניטיבית, ולא נצפו סימנים פסיכוטטיים או סימנים של הפרעה אפקטיבית מג'ורית. בנוסף, צוין כי **"המעשים בהם**

מואשם מר אבו-מדיגם, הם מעשים המחייבים תחכום ותכנון, שאינם בדרך כלל מעשה הנובע ממחלה נפשית. האפוטרופוסות שהוצאה לו, נובעת ככל שאני מבין, נועדה למנוע ממנו לחתום על דברים שאינו מבין אותם לאשורם - כדי למנוע ממנו להסתבך". עוד קבע הפסיכיאטר כי לא התרשם כי האפוטרופוסות הינה תוצאה של מחלת נפש. כן עולה כי התרשמות הפסיכיאטר כי הנאשם מכיר את ההליכים ואת תפקידי בעלי הדין מתמצא במושגים משפטיים, ומכיר את סעיפי האישום, מסוגל להעריך את טווח הנאשם, כאשר עולה כי הנאשם "בעל מוטיבציה להגנה עצמית, מסוגל מבחינה קוגניטיבית לבנות אסטרטגיה ולשתף פעולה עם עורך דינו", לצד הבנתו כי ייתכן ויושת עליו עונש ומקווה להבנת בית המשפט כי הוליכו אותו שולל וניצלו את תמימותו, הרי שנמצא כי כשיר לעמוד לדין מהבחינה הדיונית.

20. בנוסף, הפסיכיאטר המחוזי ציין כי אין כל עדות כי היה שריו במצב פסיכוטי בעת ביצוע העבירות, תוך שידע להבדיל בין טוב לרע ולפיקך נמצא אחראי למעשיו.

טענות הצדדים לאחר קבלת חוות הדעת הפסיכיאטר המחוזי בשאלת טיב הראיה והשפעתה על ההליך הפלילי

21. בדיון אשר התקיים ביום 25.9.25, ב"כ הנאשם טען שלא ניתן לקבוע בדיעבד כי הנאשם לא היה שריו במצב פסיכוטי בעת ביצוע העבירה. בנוסף, הפנה לחוו"ד לפיה עולה כי לנאשם מונה אפוטרופוס על מנת למנוע ממנו לחתום על מסמכים שאינו מבין, תוך שהוסיף כי הנאשם לא יודע לקרוא עברית, והוא קיבל מסמכים בשפה העברית ולא ידע לקרוא, ובנסיבות אלו, עתר לקבל את הראיה.

המאשימה מנגד, הפנתה לעולה מחוו"ד, ולקביעת הפסיכיאטר כי הנאשם כשיר ואחראי לעמוד לדין, תוך שהודגש כי המסמכים על בסיסם ניתנה החלטת בית הדין השרעי הם סיכום מידע רפואי בלבד מטעם רופא המשפחה, תוך שלא צורפה חוו"ד פסיכיאטרית אשר יכולה להעיד על מצבו. כמו כן, נטען כי התרשמותו של הפסיכיאטר המחוזי כי הנאשם מכיר את ההליכים המשפטיים ותפקידי בעלי הדין, מתמצה בהליכים, מכיר את סעיפי האישום ומסוגל להעריך את טווח העונשים ומשמעותם, והמאשימה שבה על טיעוניה כמפורט לעיל בהרחבה, ועתרה לדחות את הבקשה.

22. ביום 13.11.2025 צירף הנאשם, בהתאם להחלטתו, את המסמכים שהוגשו לבית הדין השרעי לרבות הבקשה אשר הוגשה למינוי האפוטרופוס, כאשר עיון בתרגום לבקשה אשר הוגשה מעלה כי התבקש מינוי אפוטרופוס לנאשם לאור "מחלות כרוניים [הטעות במקור] כמו קוצר נשימה כרוני, מחלת לב, מחלת סוכרת ועוד מחלות" כן נרשם כי "מחלות אלו מגבילות את יכולתו של אביו של התובע לשלוט במעשיו ולקבל החלטות עצמאיות" כן נרשם כי "התובע גר עם אביו ודואג לענייניו ודואג לכל צרכיו היומיומיים".

דיון והכרעה

23. כלל ידוע הוא כי על בעלי הדין להביא ראיותיהם בפני הערכאה הדיונית, כאשר לרוב ערכאת הערעור תטה שלא לקבל ראיות חדשות. עם זאת, סעיף 211 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 קובע כי "בית המשפט רשאי, אם היה סבור כי הדבר דרוש לעשיית צדק, לגבות ראיות או להורות לערכאה הקודמת לגבות ראיות שיורה".

24. בפסיקה נמנו מספר שיקולים בבחינת שאלת קבלת ראייה חדשה. האחת, לא ניתן היה להביא הראייה בפני הערכאה הדיונית, השנייה, האם טיב הראייה הנוספת עשוי להוביל לשינוי ההחלטה בערכאה דיונית, כאשר למול שיקולים אלו נבחנים אינטרסים שונים ביניהם עקרון סופיות הדיון (ראו: ע"פ 334/86 סבאח נ' מדינת ישראל, ע"פ 1742/91 פופר נ' מדינת ישראל).

25. בנסיבות בהן, ערכאת הערעור, בהחלטתה מיום 25.4.25 נתנה תוקף להסכמות הצדדים, לפיהן הערעור יימחק וכן תינתן האפשרות להגנה "להגיש בקשה לבית משפט השלום ובה יעלה את כל טענותיו ביחס לצו שנטען שניתן על ידי בית הדין השרעי, ושלא עמד בפני התביעה ולא בפני בית משפט השלום בהליך שהתקיים" - הרי שאבחן האם יש בראייה זו בכדי להוביל לשינוי העונש שהושת על הנאשם במסגרת גזר הדין שניתן ביום 8.1.25.

הבקשה להכרה בנאשם כפסול דין, והאם יש 'בראייה החדשה' כדי להשפיע על מידת העונש שהושת על הנאשם

26. הסנגור כאמור ביקש להכיר בנאשם כפסול דין, וזאת על סמך החלטת בית הדין השרעי, ובהתאם עתר להקלה משמעותית בעונשו של הנאשם.

27. בדיון בבקשה לראות בהכרזתו של הנאשם פסול דין כנתון המשפיע על ההליך הפלילי, יש לעמוד על השוני שבין הכרזה על אדם כפסול דין במסגרת הליך אזרחי לצורך מינוי אפוטרופוס, לבין קביעת כשירותו ואחריותו של אדם לעמוד לדיון פלילי, אשר נתונה לסמכותו של בית המשפט הפלילי, וזאת בהתבסס על חוות דעת מטעם הפסיכיאטר המחוזי.

28. בע"פ 7924/07 פלוני נ' מדינת ישראל (ניתן ביום 5.5.08, פורסם בנבו) עמד בית המשפט העליון על השוני האמור תוך שציין:

"נכון כי לרוב אין ממנים אפוטרופוס למי שמסוגל לדאוג לענייניו, אולם איני סבור כי קיים הכרח שהלוקה בשכלו יהיה מסוגל לדאוג לענייניו באופן עצמאי על מנת שיעמוד במבחן הכשירות הדיונית. כפי שפירטתי בהרחבה לעיל, המבחנים לבחינת כשירותו הדיונית של נאשם הלוקה בשכלו הינם מבחנים מצמצמים, כאשר רק במקרים בהם ישוכנע בית המשפט כי למערער אין הבנה בסיסית של ההליך המשפטי ובעלי התפקידים בו, הוא אינו מסוגל להבין את העדויות באופן בסיסי ואינו מסוגל לתקשר עם עורך דינו באופן בסיסי, ייקבע כי הוא אינו כשיר לעמוד לדיון."

29. בעניינו של הנאשם שלפניי התקבלה חוות דעת פסיכיאטרית אשר קובעת כי הנאשם אחראי למעשיו וכשיר לעמוד לדיון. התרשמות הפסיכיאטר המחוזי היא כי הנאשם מכיר את ההליכים ואת תפקידי בעלי הדין מתמצא במושגים משפטיים, מכיר את סעיפי האישום, ומסוגל להעריך את טווח הנאשם, כאשר עולה כי הנאשם "בעל מוטיבציה להגנה עצמית, מסוגל מבחינה קוגניטיבית לבנות אסטרטגיה ולשתף פעולה עם עורך דינו", לצד הבנתו כי ייתכן ויושת עליו עונש ומקווה להבנת בית המשפט. התרשמות הפסיכיאטר המחוזי היא כי האפוטרופוס אינה תוצאה של מחלת נפש.

30. בע"מ 34/98 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה (נבו, 31.10.99) דן בית המשפט המחוזי באבחנה שבין תכליות החוק הפלילי במסגרתו מוכרז אדם כלא כשיר לעמוד לדיון, לבין

תכליות הדין האזרחי, שבמסגרת מוכרז אדם כפסול דין, בקבועו:

"...אין ללמוד מתכליותיו של החוק הפלילי שעיקרן ענישה, הרתעה והכוונת התנהגות - בהם אין כל טעם כשאין ביכולתו של אדם לשלוט במעשיו או להבין את הפסול שבהם - לדין האזרחי, שתכליתו האיזון בין הוודאות המסחרית להגנה על פסולי-הדין." בהמשך נקבע כי "...המדדים לבחינת שפיותו של אדם בכל אחד מהמקרים שפורטו לעיל הינם שונים והינם פרטניים בהתאם לשפיות האדם בעת כל שלב משלבי ביצוע העבירה, ההעמדה לדין וריצוי העונש. ההכרעה כי אדם פטור מאחריות פלילית בשל אי-שפיות הדעת אינה נוגעת בהכרח לעבירות פליליות אחרות שבוצעו על-ידיו וכל מקרה בו עולה טענת היעדר השפיות כטענת הגנה, היא נבחנת לגופה..."

31. בספרו של י. אנגלרד, **חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962** (מהד' 3, מסדרת פירוש לחוקי החוזים, מכון סאקר, נבו, 2023) צויין:

"...אין זהות בין המבחנים הקובעים את אי-אחריותו של אדם בפלילים ובין התנאים להכרזת פסלותו. מושג אי-היכולת לדאוג לענייניו הוא בדרך כלל רחב יותר ממצב נפשי קבוע, השולל אחריות פלילית".

המסגרת הנורמטיבית

32. סעיף 8 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962 (להלן: "חוק הכשרות") קובע כי: "**אדם שמחמת מחלת נפש או ליקוי בשכלו אינו מסוגל לדאוג לענייניו, רשאי בית המשפט, לבקשת בן-זוגו או קרובו או לבקשת היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו, ולאחר ששמע את האדם או נציגו, להכריזו פסול-דין**".

33. לצד זאת, סעיף 33(א)(3) לחוק הכשרות קובע כי בית המשפט רשאי למנות אפוטרופוס לפסול דין בעוד סעיף 33(א)(4) לחוק הכשרות קובע כי בית המשפט רשאי למנות אפוטרופוס "**לאדם אחר שאינו יכול, דרך קבע או דרך ארעי, לדאוג לענייניו, כולם או מקצתם, ואין מי שמוסמך ומוכן לדאוג להם במקומו**".

34. במקרה המנוח לפניי, ומהמסמכים אשר הגיש ב"כ הנאשם (ביום 13.11.2025) עולה כי הבקשה אשר הגיש בנו של הנאשם, היא **בקשה למינויו כאפוטרופוס על אביו, ותו לא**, וזאת בהתאם לסעיף 6(א) לתקנות הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (סדר הדין וביצוע) תש"ל-1970 ולא בהתאם לסעיף 5(א) לתקנות-שעניינה 'בקשה להכרזת פסול דין', דבר זה נלמד גם מכותרתה של הבקשה עצמה וגם ממהותה.

35. לאור המסמכים שהוצגו עולה כי הבקשה שהוגשה לבית הדין השרעי הינה **לצורך מינוי בנו של הנאשם כאפוטרופוס לנאשם, ולא להכרזתו כפסול דין**. לצורך כך אפנה אף לכותרת הבקשה שהוגשה לבית הדין השרעי וכלשונה "**נושא התביעה: בקשה למינוי התובע אפוטרופוס על אביו**". כמו כן, אפנה לסעיף 1 ו-5 לבקשה, במסגרתן עותר בנו של הנאשם, ומבקש "**מבית הדין הנכבד להוציא החלטה המורה על מינוי אפוטרופוס על אביו...**" וזאת בהתבסס על מחלותיו הכרוניות.

36. בנוסף, מצאתי להפנות להחלטת בית המשפט לענייני משפחה, בא"פ 26735-05-24 **פלונית ואלמונית ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז ירושלים ואח'** (11.2.25) במסגרתה הוכרז פלוני, כפסול דין לענייני רכוש בלבד, וזאת לאחר שהתקבלה עמדת ב"כ היועמ"ש, תסקיר עובד סוציאלי לסעד ולאחר שהוצגה תעודה רפואית עדכנית המתייחסת באופן ברור וספציפי לצורך בהכרזתו של אדם כפסול דין.

37. צא ולמד, כי החלטה להכרזה על אדם פסול דין איננה החלטה המתקבלת כדבר שבשגרה, ולה השפעות והלשכות רחבות היקף, ועל כן נדרשות אבחנות משמעותיות בדבר מצבו של האדם עליו מבקשים להכריז פסול דין, וזאת בשונה מהחלטת בית דין השרעי בעניינו של הנאשם, אשר הינה כללית ונסמכת על תעודה רפואית יחידה בלבד, המפרטת את מחלותיו הכרוניות מהן סובל הנאשם, כגון סכרת ויתר לחץ דם ואיננה מפרטת את מצבו הנפשי או השכלי של הנאשם כדרישת חוק האפוטרופוסות וכפי שפורט לעיל.

38. למעלה מכך וכאמור, הרי שבעניינו של הנאשם התקבלה חוות דעת מטעם הפסיכיאטר המחוזי, אשר קבע כי הנאשם אחראי למעשיו וכשיר לעמוד לדין כאשר התרשמות הפסיכיאטר המחוזי כי הנאשם לא סובל מהפרעה נפשית מעבר לדכדוך הנובע ממצבו המשפטי, ואין בהפרעה זו כדי להשפיע על כושר השיפוט, ואף למעלה מכך התרשמות הפסיכיאטר כי האפוטרופוסות שהוצאה לנאשם נועדה למנוע ממנו לחתום על דברים שאינו מבין אותם לאשורם וכדי למנוע ממנו להסתבך, אך אין התרשמותו כי האפוטרופוסות הינה תוצאה של מחלת נפש.

החלטת בית הדין השרעי

39. עיון בהחלטת בית הדין השרעי מיום 12.1.22, מעלה כי בית הדין השרעי הורה על מינוי אפוטרופוס לנאשם, בהתאם לסעיף זאת בהתאם לסעיף 33(א)(3) לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופוסות. עם זאת, ובשים לב לבקשה אשר הוגשה על ידי בנו של הנאשם, אין כל אזכור ו/או בקשה להכרזת הנאשם כפסול דין, ואף לא מינוי אפוטרופוס למי שהינו פסול דין, מכך ניתן לשער והתרשמותי כי נפלה טעות ומדובר היה בהחלטה למינוי אפוטרופוס לפי סעיף 33(א)(4) לחוק הכשרות, הקובע כי בית המשפט רשאי למנות אפוטרופוס "**לאדם אחר שאינו יכול, דרך קבע או דרך ארעי, לדאוג לענייניו, כולם או מקצתם, ואין מי שמוסמך ומוכן לדאוג להם במקומו**", וזאת בשים לב לעולה מהבקשה למינוי אפוטרופוס במסגרתה צוין כי הנאשם מוגבל ביכולתו לשלוט במעשיו ולקבל החלטות עצמאיות, וכן אינו מסוגל לנהל עניינו מול מוסדות שונים.

40. כמו כן, עולה כי בפני בית הדין השרעי לא הוצגו מסמכים אשר יש בהם להוביל להכרזתו של הנאשם כפסול דין בשל מצבו הנפשי, שכן מעיון בתעודות הרפואיות שצורפו עולה כי הנאשם סובל **ממחלות כרוניות שונות**, אליהם הייתי ער במסגרת גזירת עונשו של הנאשם, בעוד שסעיף 8 לחוק הכשרות, דורש כי האדם עליו מבקשים להכריז כי הוא פסול דין, יהיה בעל מחלת נפש או לקוי בשכלו באופן שאינו מסוגל לדאוג לענייניו.

41. בנוסף לאמור, על פי סעיף 16(א) לתקנות, מתנהל מרשם פסולי דין אשר הוכרזו על פי סעיף 8 לחוק, ולא הוכח בפניי כי שמו של הנאשם נכלל במרשם פסולי הדין. יש בנתון זה להוסיף

להתרשמותי כי אין מדובר במי שהוכרז כפסול דין על ידי בית הדין השרעי.

הפער בין התרגומים

42. יש לציין כי בהתאם להחלטתי בדיון מיום 17.7.2025 והערותיי בדבר קושי ופערים בין התרגום הראשון שהגיש ב"כ הנאשם ביום 18.5.25 לבין המסמך המקורי, הגיש ב"כ הנאשם, ביום 10.8.25 עדכון, תוך צרוף של תרגום נוסף שנעשה להחלטת בית הדין השרעי, וכן צרף את המסמכים אשר הוגשו במסגרת הבקשה למינוי אפוטרופוס.

43. מעיון בתרגום שהוגש ביום 10.8.25 שנערך על ידי חברת תרגום ותמלול שאליה צורף תצהיר של המתרגם, תוך הדגשת ניסיונו בתחום זה והשכלתו, **עולה כי אין אזכור בהחלטת בית הדין השרעי כי הנאשם 'פסול דין'**, תוך שציין כי **"התובע מחמד הגיש תביעה לבית משפט זה למנות אותו כאפוטרופוס על אביו הקשיש והחולה סלים ... הסובל ממחלות כרוניות ... ובהתבסס על שני הסעיפים 8, 33(א)(3) של חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופוסות לשנת 1962, בית משפט זה החליט כי החולה סלים הנ"ל, אכן זקוק לאפוטרופוס (אשר יפעל) כנאמן (מטעמו), (ולכן בימ"ש זה) החליט למנות את התובע (בבקשה ספציפית זו), בנו מחמד הנ"ל, כמיופה כוחו ונציגו, כדי (שיוכל) לנהל את כל ענייניו, לטפל (בו) ולדאוג לכל האינטרסים שלו..."**.

44. עיון במסמכי התרגום השונים אותם הגיש ב"כ הנאשם, מעלים כי קיים פער בתרגום, כאשר במסגרת התרגום המאוחר שהוגש כאמור ביום 10.8.25, שנערך על ידי חברה לתרגום שלצידה תצהיר של המתרגם, **לא עולה כי הנאשם הוכרז כפסול דין על ידי בית הדין השרעי**, בעוד שבתרגום שהוגש ביום 18.5.25, שנערך על ידי עו"ד אלמדעמה סאלם, עולה כי הנאשם הוא פסול דין, אך לבית המשפט לא צורף הרקע של המתרגם כפי שנעשה בתרגום המאוחר, יכולותיו, מקצועיותו וניסיונו בתרגום מסמכים מסוג זה, ולא הובהר על ידי בא כוח הנאשם הפער האמור, שהוא פער משמעותי, אשר לא ניתן להתעלם ממנו.

45. כמו כן, לא הובהר על ידי ב"כ הנאשם מדוע יש להעדיף את התרגום הראשון על הקשיים שעולים בהקשר לתרגומו על פני התרגום המאוחר, ולפיכך מצאתי לקבל את התרגום המאוחר, כתרגום מהימן יותר, מקצועי יותר, ואשר משקף בצורה נכונה יותר את החלטת בית הדין השרעי - דבר המתכתב עם מהות הבקשה שהגיש בנו של הנאשם, למינוי אפוטרופוס בלבד.

46. בית המשפט ער לכך שבבקשה נרשם כי מחלותיו של הנאשם מגבילות את הנאשם לשלוט במעשיו ולקבל החלטות עצמאיות, עם זאת, אין בכך כדי להשפיע על כשירותו לעמוד לדין פלילי, החלטה אשר נתונה לסמכות בית המשפט הדין בהליך הפלילי ולאחר קבלת חוות דעת של הפסיכיאטר המחוזי אשר מצא הנאשם אחראי למעשיו וכשיר לעמוד לדין.

47. בהקשר זה, מצאתי להפנות לדברי כב' השופט זילברטל, בע"א 1808/11 יעקב אוחנה נ' יוסף ברימט (נבו 20.1.2015), במסגרתו עמד על הקריטריונים לצורך הכרזתו על אדם כפסול דין, בהתאם לסעיף 8 לחוק הכשרות שצוטט לעיל:

"כידוע, בית המשפט יכריז על אדם הסובל ממחלת נפש או מליקוי בשכלו כפסול-דין, אך לא כל הפרעה בשיפוט ובשיקול הדעת מגיעה עד כדי מצב הדורש הכרזה כאמור (ע"א 226/87 זועבי נגד ניקולא, פ"ד (מג) 714 (1) (1989)). אדם יוכרז

כפסול-דין ככל שייקבע שמפאת הליקוי בשכלו או מפאת מחלת הנפש הוא אינו מסוגל לדאוג לענייניו ושבגריעת כושרו המנטאלי יש ממד של קביעות, וכי לא מדובר בתופעה חולפת ...".

48. בענייננו, וכפי שפורט לעיל בהרחבה, הרי שהפסיכיאטר המחוזי התרשם מהבנתו של הנאשם את ההליך המתנהל נגדו, את יכולתו להבין את מהות ההליך ולשתף פעולה עם עורך דינו, כן התרשם כי הנאשם עסוק בתחושת עוול מהרשויות. כמו כן, הרי שהפסיכיאטר המחוזי לא התרשם כי הנאשם סובל מהפרעה נפשית מעבר לדכדוך הנובע ממצבו הנפשי בשל ההליך המשפטי, ואין בהפרעה זו כדי להשפיע על כושר השיפוט. למעלה מכך, התרשמות הפסיכיאטר כי **האפוטרופוסות איננה תוצאה של מחלת נפש**, ולאור שפורט לעיל בהרחבה הרי שהנאשם נמצא אחראי למעשיו וכשיר לעמוד לדין.

49. בנוסף, לא הוכח לפניי כי בפני בית המשפט השרעי הוצגו מסמכים רפואיים מהם ניתן ללמוד כי הנאשם עומד בדרישות חוק הכשרות, על מנת שיוכרז כפסול דין.

50. בנסיבות אלו, סבורני כי גם אם הצו שניתן על ידי בית הדין השרעי היה מובא בפניי עוד טרם מתן גזר הדין, הרי שלא היה בכך להשפיע על העונש שהושת על הנאשם, וזאת לאור כך שהנאשם נמצא כשיר ואחראי לעמוד לדין, תוך שמחלותיו הכרוניות מהן סובל הנאשם, הובאו בחשבון במסגרת שיקולי הענישה אותם שקלתי.

51. למעלה מן הצורך יוער כי לכל הפחות מיום 12.1.2022, עולה כי בנו של הנאשם, אשר מונה על ידי בית השרעי כאפוטרופוס לנאשם מתגורר עימו "ודואג לענייניו ודואג לכל צרכיו היומיומיים", ובנסיבות אלו קשה שלא לתהות מדוע לא ליווה הנאשם לדיונים בענייניו, דיונים בהם הנאשם ענה לשאלותיי, הגיב והודה במיוחס לו בכתב האישום, הנאשם שוחח עם בית המשפט - גם בדיון שהתקיים לאחר הערעור, וזאת בשים לב לטענת ההגנה כי הנאשם איננו מסוגל לקבל החלטות או להבין משמעות ההליך המתנהל כנגדו, ובשים לב למשכו של ההליך, אשר החל בשנת 2021 והסתיים בגזר הדין ביום 8.1.25.

52. קשה שלא לתהות, כיצד הנאשם מתייצב לבדו באולם בית המשפט, מביע עמדתו, מנהל תקשורת עם עורכת דינו אשר ייצגה אותו במסגרת ההליך שהתנהל בפניי (אשר איננה דוברת השפה הערבית), וזאת ללא האפוטרופוס אשר מונה ביום 12.1.2022, תוך שקשיים אלו לא עלו בפניי, לא מצד הנאשם ולא מצד באת כוחו, טרם החלפת הייצוג. יצוין כי בתחילה עולה כי הנאשם שכר את שירותי עו"ד אלעוברה, לאחר מכן ולאור חילוקי דעת, הודיע כי שכר את שירותיה של עו"ד לימור רוט-חזן, כאשר ביום 27.6.22 מונתה עו"ד פוריאן מטעם הסנגוריה הציבורית ולאחר מתן גזר הדין, כאמור, הנאשם הגיש בקשה להחלפת ייצוג וציין כי שכר שירותיו של עו"ד ברק אומגה.

53. בשולי הדברים אך לא בשולי חשיבותם, מצאתי לציין כי ב"כ הנאשם, לא מבקש, נוכח הטענה כי הנאשם פסול דין לבטל את הכרעת הדין אלא מבקש להקל בעונשו, והדבר מעיד בעצמו על תפיסת ב"כ הנאשם את ההחלטה שניתנה על ידי בית הדין השרעי, כי אילו הנאשם הוכרז פסול דין - הרי שיש לבטל את הכרעת הדין באופן כליל.

54. כמו כן, ביחס לטענת ההגנה לפיה הנאשם לא הבין את האישומים המיוחסים לו, נוכח קשיי

שפה, והעדר נוכחות מתורגמן בעת מתן הכרעת הדין, הרי שחשוב להדגיש כי גם בטרם הכרעת הדין נרשם מפי הנאשם כי הוא מבין את השפה העברית, והן במסגרת הדיון שהתקיים ביום 17.7.2025, בפניי, פניתי ישירות לנאשם, ודבריו של הנאשם נרשמו לפרוטוקול, תוך שהנאשם סיפר כי הופיע אצל מספר שופטים, וכי קיבל 14 חודשים למרות שאמרו לו 7-8 חודשים תוך שהוסיף "על מה? יש ראיות." ופירט אודות מצבו הרפואי. בנסיבות אלו, ובשים לב לדברים העולים מחוות הדעת הפסיכיאטרית, וכפי שעלה ממספר פרוטוקולים, התרשמתי בעצמי מהבנתו של הנאשם את השפה העברית ואף את ההליך המתנהל כנגדו.

55. בנוסף לאמור לעיל, הרי שהנאשם לא הוכיח כי פנה באמצעות האפוטרופוס לרשויות המס בדבר ניהול העסק, שבמסגרתו בוצעו העבירות או לרשויות אחרות, והקשיים שעולים ביחס לכך לאור כך שהוכרז כפסול דין לטענת בא כוחו, ואף לא הציג ראיות לכך שפנה לחברות שונות/ספקים עימם ניהל קשרי מסחר על היקף הפעילות העסקית אליה נחשף בית המשפט במסגרת כתב האישום, מאז הכרזתו לכאורה כפסול דין, ויש בכך להצביע על המשקל שיש להעניק לטענה, היות והתרשמתי כי הדבר מועלה אך ורק ביחס לתיק הפלילי.

56. לאור האמור לעיל, הרי שלא מצאתי כי יש בהחלטת בית הדין השרעי כהכרזה על הנאשם פסול דין ואין בהחלטת בית הדין כדי להשפיע על ההליך הפלילי.

57. לאור שפורט לעיל בהרחבה, ומשהנאשם נמצא אחראי למעשיו וכשיר לעמוד לדין על ידי הפסיכיאטר המחוזי, ומשהמסמכים הרפואיים אשר עמדו לנגד בית הדין השרעי ועל בסיסם מונה בנו של הנאשם כאפוטרופוס לנאשם, הם מסמכים רפואיים המפרטים את מחלותיו הכרוניות של הנאשם ותו לא, ונוכח ההתרשמות כי הוגשה בקשה למינוי אפוטרופוס לנאשם, אשר נועדה אך למנוע מן הנאשם לחתום על מסמכים שאינו מבין ולא הוגשה בקשה להכריז על הנאשם פסול דין, זאת לצד הפערים העולים בין התרגומים עליהם עמדתי בהרחבה לעיל, הרי שלא מצאתי כי יש בכך כדי להשפיע על ההליך הפלילי, ולפיכך לא מצאתי כי יש בה כדי להוביל לשינוי בעונשו של הנאשם.

זכות ערעור כחוק.

ניתנה היום, כ"ה טבת תשפ"ו, 14 ינואר 2026,
במעמד הצדדים.